

N:o 58.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 April 1881, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående åtskilliga de Kongl. teatrarne rörande ärenden än äfven en inom Riksdagen i ämnet väckt motion.

(2:a U. A.)

Uti en den 8 nästlidne Mars till Riksdagen afgifven nådig proposition (N:o 19) är meddeladt, att Kongl. Maj:t, med anledning deraf, att de Kongl. teatrarne inkomster under de senare åren ej räckt till att bestrida utgifterna, utan räkenskaperna vid spelårets slut den 1 Juli 1880 utvisat brist till belopp af 227,673 kronor 88 öre, den 20 Augusti 1880 uppdragit åt en komité af tre personer att efter utredning af hit hörande omständigheter och de förhållanden, som föranledt det tillstånd, hvori de Kongl. teatrarne ekonomi sålunda befunne sig, öfverlägga om botemedel deremot samt afgifva förslag, huru för framtiden lämpligen borde ordnas och ställas med teatrarne styrelse, personal och förvaltning såväl i estetiskt som ekonomiskt hänseende; *äfvensom att*, efter det komiterade den 21 December 1880 i ärendet afgifvit utlåtande samt direktionen öfver Kongl. Maj:ts hofkapell och teatrar i ämnet sig yttrat, Riksmarskalksemetet i underdånigt memorial den 10 sistlidne Januari, med öfverlemnande af komiterades utlåtande och direktionens yttranden, framställt förslag till ordnande af ifrågavarande angelägenheter; dervid Riksmarskalksemetet bland annat, under förmälan att teatrarne skuld under tiden från den 1 Juli 1880 till den 1 Januari 1881 ökats med 64,000 kronor, förklarar sig anse de båda

scenernas sammanslagning och den dramatiska teaterns försäljning vara en oundviklig åtgärd för afbördande af skulden; och har Kongl. Maj:t, under åberopande af ett den nådiga propositionen bilagdt protokoll öfver finansärenden, föreslagit Riksdagen *dels att* den Dramatiska teaterns fasta egendom jemte de lösa inventarier, som teaterdirektionen pröfvade vara obehöfliga i följd af scenernas sammanslagning, måtte vid innevarande spelårs slut den 1 nästkommande Juli öfverlätas å Hans Maj:t Konungen, mot det att Hans Maj:t åtog sig att af egna medel, utan statsverkets betungande, betala den skuld, hvori teatrarne då häftade; *dels ock att* Riksdagen, med förklarande att det å riksstatsens sjunde hufvudtitel nu uppförda anslag å 60,000 kronor ej blefve nedsatt eller indraget, så länge Hans Maj:t Konungen understödde teatern med enahanda belopp, måtte medgifva att, der omständigheterna sådant föranledde, Kongl. Maj:t egde rätt att till enskild person eller bolag under visst antal år till begagnande upplåta stora teaterns fasta och lösa egendom med rätt att uppbära alla teaterns inkomster, nyss nämnda anslag deri inbegripet, mot skyldighet för den enskilde personen eller bolaget att underkasta sig de vilkor och förpligtelser, som funnes i ofvannämnda protokoll omförmälda.

I sammanhang med denna nådiga proposition har Utskottet till behandling förehaft en af Friherre R. *Klinckowström* inom Första Kamraren väckt motion (N:o 13), deruti af anförda skäl hemstälts:

“a) att Riksdagen ville besluta att till Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse hemställa, att vården, tillsynen och ansvaret öfver de Kongl. teatrarne öfverlemnas åt *Staten*, att såsom en nationalinrättning om händer tagas;

b) att denna nationalteaters alla angelägenheter öfverflyttas till Ecklesiastikdepartementet, och att Herr Statsrådet och Chefen för detta statsdepartement föredrager alla hithörande ärenden, likasom det sker för andra statsinstitutioner;

c) att en komité tillsättes, hvilken — förutsatt att Konungen bifaller de i punkterna a och b gjorda hemställanden — eger undersöka och utreda alla de Kongl. teatrarne finansiella och ekonomiska förhållanden; föreslå hvad, till följd af denna förändring af de Kongl. teatrarne till en statsinrättning, kan vara nyttigt och nödigt; de reglementen och föreskrifter, som dervid böra lända till efterrättelse, med mera dylikt, för att till nästkommande Riksdag öfverlemnas; hvarefter Riksdagen då torde fatta beslut öfver de med detta teatrarne öfvertagande förenade kostnader med mera dylikt;

d) att, för den händelse Hans Maj:t Konungen bifaller Riksdagens ofvannämnda hemställanden, Riksdagen förbinder sig så väl be-

tala de Kongl. teatrarnes nuvarande skulder som framdeles anslå nödiga årliga medel på riksstaten, för teatrarnes syftesenliga verksamhet, vård och underhåll med mera. Dock *med vilkor* att det årliga bidrag, Hans Maj:st Konungen täcktes lemna nämnda teatrar, eller omkring 70,000 kronor, afdrages Högstdensammes hofhållningssumma å första hufvudtiteln.“

Till befordrande af Kongl. teaterns ändamål: att odla allmänhetens smak och konstsinne, att uppmuntra den inhemska vitterheten och sålunda äfven bidraga till svenska språkets vård, har representationen alltifrån år 1809 — med undantag allenast af statsregleringsperioden 1841—1845 — understödt densamma med anslag, hvilket under tiden från 1809 till 1841 utgjordes af 4,500 riksdaler banko samt 200 famnar ved. Vid 1818 års riksdag anvisade Rikets Ständer dessutom, för att ersätta det då uteblifvande s. k. Barthélemy-anslaget, hvilket teatern under de närmast föregående åren haft att uppbära, ett belopp af 30,500 riksdaler banko till teaterns underhåll för nämnda år, sådant likväl under det uttryckliga vilkor och förbehåll, att staten derigenom för alltid fritoges från all vidare förbindelse eller utgift för teaterns behof än de “från längre tid tillbaka dertill bestådde 4,500 riksdaler banko samt 1,400 riksdaler banko för 200 famnar ved“. År 1841 förklarade Rikets Ständer att nyssnämnda båda anslag skulle dädanefter upphöra, men vid 1844—1845 års riksdag anvisades, på derom gjord nådig framställning, i ett för allt till teatern å riksstatens sjunde hufvudtitel ett ordinarie anslag af 6,000 riksdaler banko. Detta anslag höjdes af Rikets åren 1853—1854 församlade Ständer till 20,000 riksdaler banko och vid näst derpå följande eller 1856—1858 års riksdag till 75,000 riksdaler riksmünt. Vid sist nämnda summa bibehölls anslaget derefter intill 1868 års riksdag, då det i anledning af inom Riksdagen väckta förslag nedsattes till 60,000 riksdaler riksmünt, eller det belopp, hvarmed anslaget för närvarande är å riksstaten uppfördt.

Beträffande åtgärder, som förr vidtagits för gäldande af teatrarnes skuld, är i omförmälda statsrådsprotokoll erinradt: att skulden den 1 Juli 1870 uppgick till 468,140 kronor, deraf 30,000 kronor förskrifna

till sjuk- och begravningskassan för de vid teatrarne anstälde arbetare och betjente; *att* Kongl. Maj:t för liqviderande af denna gäld i proposition till 1871 års Riksdag föreslog, att Riksdagen måtte bevilja ett belopp af 270,000 kronor till inlösande för statsverkets räkning af det så kallade dramatiska teaterhuset, mot det att Hans Maj:t Konungen personligen åtog sig att betala teaterns skuld i den mån densamma öfverstege det af Riksdagen äskade beloppet, dock med undantag af förskrifningen till nyss nämnda kassa; *att* Riksdagen på det sätt biföll propositionen, att ett extra anslag af 270,000 kronor beviljades till liqviderande af teatrarne gäld, mot vilkor att så väl den dramatiska teaterns fasta egendom som ock all de båda teatrarne tillhörig lös egendom tillfölle statsverket; *att* genom köpebref den 31 Oktober 1871 det dramatiska teaterhuset med tillhörigheter af Hans Maj:t Konung Carl XV öfverläts till statsverket för en köpeskilling af 270,000 kronor, hvarjemte i särskildt nådigt bref förordnades, att teatrarne samtliga lösegendom skulle å statsverkets vägnar af Kammarkollegium mottagas, men fortfarande stå under teaterdirektionens disposition; *samt att* teaterdirektionen genom köpebref den 29 December 1873 för 12,000 kronor inköpt en från dramatiska teaterns tomt afstyckad del om 733,75 kvadratfot, å hvilken laga fasta blifvit Kongl. Maj:t och kronan beviljad.

Angående teatrarne ekonomiska ställning under de senaste elfva åren är i statsrådsprotokollet (sid. 4 och 5) meddelad en af förut nämnde komiterade upprättad tabell, med hänvisning till hvilken komiterade bland annat anfört, att de ekonomiska resultaten varit gynsamma under den första femårsperioden 1869—1874, under det att deremot hvart och ett af de sex senaste åren lemnat en brist, som, med undantag af spelåret 1876—1877, visat en tydlig benägenhet att stiga; att spelåret 1872—1873 lemnat det gynsammaste resultatet med en behållning af 54,219 kronor 74 öre, hvaremot spelåret 1878—1879 stälde sig ofördelaktigast med en brist af ända till 98,948 kronor 10 öre; att inkomsterna under spelåret 1876—1877 uppgingo till ett belopp, som med nära 170,000 kronor öfversköte inkomsterna under året 1869—1870, hvaremot utgifterna samtidigt stigit, och det i ännu starkare progression, så att skilnaden mellan utgifterna under spelåren 1869—1870 och 1875—1876 belöpte sig till icke mindre än omkring 208,000 kronor; *att* under de senaste åren såväl inkomster som utgifter visat benägenhet att falla, inkomsterna dock i ojemförligt högre grad än utgifterna; *att*, hvad inkomststaten beträffade, dess utseende i främsta rummet berodde på det rörligaste elementet inom densamma, eller recettmedlen, hvilka under spelåret 1879—1880 uppgingo å Stora teatern till

255,804 kronor 35 öre och å Dramatiska teatern till 164,566 kronor 25 öre emot respektive 328,465 kronor 85 öre och 187,543 kronor under spelåret 1876—1877; att under de sista åren betydliga besparingar gjorts inom vissa poster å utgiftsstaten, såsom »tjänstgöringspenningar och arfvoden» m. m., under det att andra utgiftsposter deremot något ökats, och en ny utgiftspost tillkommit, nemligen »räntor och amorteringar», hvilka i budgeten för spelåret 1879—1880 upptogos till 5,479 kronor 24 öre; att under de 11 år, tabellen omfattade, teatrarne sammanlagda inkomster utgjorde 6,659,976 kronor 38 öre, eller i medeltal 605,452 kronor 42 öre, medan utgifterna samtidigt uppgingo till 6,810,421 kronor 82 öre, eller i medeltal 619,129 kronor 25 öre, i hvilken utgiftssumma dock ingingo räntor och amortering af skuld till belopp af 84,224 kronor 11 öre; samt att, om detta för teaterns egentliga driftkostnader främmande belopp afdrages, återstode utgifter för ifrågavarande 11 år till belopp af 6,726,197 kronor 67 öre, eller i medeltal ..... kronor 611,472: 51, hvilket efter afdrag af medelinkomsten ..... ,, 605,452: 42, visade en årlig brist af kronor 6,020: 09.

Såsom en utväg att i tid hejda en skuldsättning, som enligt komiterades åsigt hotade att inom kort undergräfvat teaterns ekonomiska ställning, hade komiterade föreslagit, att båda teaternes personal måtte sammanföras för att spela endast å Stora teatern, der såväl lyriska som dramatiska föreställningar skulle gifvas, samt att Dramatiska teaterns fasta egendom jemte de lösa inventarier, som icke behöfde öfverflyttas till Stora teatern för uppförande derstädes af dramatiska pjäser, måtte försäljas till skuldens liqviderande. En dylik åtgärd hade teaterdirektionen afstyrkt och såsom skäl mot dramatiska teaterns försäljning hufvudsakligen anfört: att det allt ifrån Stora teaterns tillkomst varit en oomtvistad sak, att densamma icke rätt väl lämpade sig för komedien och det mindre skådespelet, en omständighet som föranledt först inrättandet af den mindre, Dramatiska teatern, som år 1825 genom brand förstördes, och sedermera inköpet af nuvarande Dramatiska teatern; att dennas verksamhet sedan sjutton år tillbaka varit af så stor betydelse, att genom dess upphörande den inhemska dramatiska konstens viktigaste intressen skulle sättas på spel; att äfven ur ekonomisk synpunkt en dylik åtgärd icke vore tillräddig, utan skulle medföra en ganska betydlig förlust, då Dramatiska teatern, långt ifrån att taga i anspråk någon del af de från Kongl. Maj:t och Riksdagen tillflytande understöd, fast hellre genom sin recettinkomst, utgörande i medeltal åren 1863—1879 162,864 kronor 61 öre brutto, skulle betäckt utgif-

terna ej blott för den dramatiska, utan äfven till någon del för den lyriska scenen; *att*, äfven om vid de dramatiska representationernas öfverflyttande till Stora teatern någon minskning i personal möjligen kunde ske, den deraf uppkommande behållningen i allt fall skulle i betydlig grad motvägas af ökad dagkostnad å den större scenen; *samt att* Dramatiska teatern, om den skulle begagnas till enskild boning, till sin grund och inredning vore sådan, att dess saluvärde deraf måste betydligt sänkas, under det att densamma, efter försäljning fortfarande använd till teater, skulle blifva platsen för en konkurrens, som redan för sjutton år sedan, då hufvudstadens teatrar ej voro så talrika som nu, ansågs betänklig.

Härå hade komiterade genmält, att direktionens påstående, att Dramatiska teatern lemnat en recettinkomst, som förmått att betäcka utgifterna ej blott för den dramatiska, utan äfven till någon del för den lyriska scenen, ej kunde undgå att väcka en viss förvåning, då man funne, att räkenskaperna för begge teatrarne vore sammanförda på sådant sätt att, såsom komiterade varit i tillfälle att sjelfva förvissa sig, det i fråga om en mängd utgiftsposter vore så godt som omöjligt att tillförlitligen utreda, huru stor andel deraf fölle på hvardera teatern. De beräkningar komiterade i detta hänseende anställt, med ledning af räkenskaperna, så vidt sådan ledning stått att ur dessa vinna, syntes emellertid tyda på ett annat förhållande, än direktionen antagit. Redan den omständigheten att, med en bruttoinkomat af omkring 175,000 kronor, ensamt kontot för aflöningar och tjenstgöringspenningar för den vid talscenen anställda artistpersonalen under spelåret 1879—1880 uppgick till icke mindre än 124,000 kronor, vore af beskaffenhet att väcka tvifvel om hållbarheten af direktionens antagande. Komiterade hade visserligen icke förbisett, att, jemte recettinkomsten å Dramatiska teatern, genom dramatiska föreställningar å Stora teaterns scen inspelats en summa, som under spelåret uppgick i rundt tal till 30,000 kronor; men härvid borde, när man sökte bilda sig en föreställning om de ekonomiska resultaten af begge scenernas verksamhet, hvardera scenen för sig betraktad, icke förgätas, att merendels samtidigt föreställningar gifvits å dramatiska scenen, att de aftnar, då dramatiska stycken uppförts å den större scenen, derstädes i stället kunnat gifvas lyriska föreställningar, hvilkas behållning ej låte sig beräkna, samt att från bruttoinkomsten borde afräknas dagkostnaderna, af hvilka den betydligaste andelen utan tvifvel återfunnes i Stora teaterns utgiftsstat. Komiterade ansåge det icke kunna betviflas, att en sammanslagning af begge scenerna skulle i vissa afseenden medföra säkra besparingar. Derigenom skulle nemligen, såsom direktionen ock medgäfvit, en in-

skränkning i personalen kunna ega rum; de nu rätt betydliga slitningskostnaderna skulle minskas; åtskillig materiel, hvilken under nuvarande förhållanden måste anskaffas särskildt för hvardera scenen, skulle kunna användas gemensamt för begge o. s. v. Komiterade hade ej heller ansett de ur estetisk synpunkt framställda betänkligheterna vid den ifrågasatta åtgärden böra tillmätas någon afgörande vikt. Visserligen vore det i allmänhet en fördel att för komedier och konversationsstycken hafva tillgång till en scen af något mera inskränkta dimensioner. Att emellertid dylika dramatiska alster kunde med framgång gifvas äfven på större scener, visade ej så få exempel från främmande länder, deribland komiterade särskildt erinrade om Danmark, hvars Kongl. teater hade en scen af ej obetydligt större dimensioner än den härvarande Stora teatern. Hos oss uppfördes emellanåt å Stora teatern större dramer, i hvilka en snabbare replikvexling förekomme, utan att, så vidt komiterade försport, några egentliga olägenheter deraf yppats, hvilket tvifvels utan i ej ringa mån berodde på Stora teaterns goda konstruktion i akustiskt hänseende. Hvarjemte borde anmärkas, att i de fall, då scenens storlek verkligen kunde medföra olägenhet, en inskränkning af densamma till lämpliga dimensioner ofta nog kunde åvägbringas genom ändamålsenliga dekorationsanordningar. Komiterade framhöllo dessutom såsom en bestämd fördel af scenernas förening den större lättheten att inom ramen af en aftons föreställning sammanföra lättare lyriska stycken, operetter och vådeviller med talpjeser och dymedelst bereda en säkerligen för många kärkommen omvexling i programmet, utom det att minskningen i antalet föreställningar vore egnad att förebygga faran för en alltför stark nötning af repertoiren. Mot den af direktionen uttalade betänkligheten, att Dramatiska teatern i främmande händer skulle komma att erbjuda en oläglig konkurrens, erinrade komiterade, att, derest verkligen förhållandena skulle inbjuda till nya teaterföretag inom hufvudstaden, det icke vore svårt att härför finna lokaler lika passande som Dramatiska teatern, hvars salong lede af svåra olägenheter, som ej kunde utan dryga kostnader afhjelpas, hvarförutom det icke saknades utväg att vid en blifvande försäljning träffa sådant aftal, hvarigenom den befarade konkurrensen åtminstone från första egarens sida förebyggdes.

I sitt underdåniga memorial den 10 sistlidne Januari hade, på sätt redan blifvit nämndt, Riksmarskalksemetet upplyst, att teatrarnes brist under det senast förflutna halfåret ökats med 64,000 kronor, hvidan möjligt vore att, om spelårets senare hälft visade samma ofördelaktiga resultat, teatrarnes skuld den 1 Juli 1881 skulle komma att uppgå till öfver 350,000 kronor, samt vid sådant förhållande förklarar

sig anse den Dramatiska teaterns försäljning vara en oundviklig åtgärd till afbördande af en större del af det ansenliga skuldbeloppet, och hade Riksmarskalksemetet derjemte tillkännagifvit, att då det icke vore att förmoda, att genom denna försäljning hela teaterskulden komme att blifva betäckt, Riksmarskalksemetet vore bemyndigadt förklara, att Kongl. Maj:t ville af egna medel, utan statsverkets betungande, ansvara för godtgörande af den då återstående skulden.

I sammanhang härmed hade Riksmarskalksemetet, under erinran att, enligt nu gällande reglemente för styrelsen och förvaltningen af de Kongl. teatrarne den 19 Februari 1863, teaterns ärenden föredroges omedelbart af förste teaterdirektören inför Hans Maj:t Konungen, hemställt, att, då Kongl. Maj:t personligen ej borde besväras med en sådan granskning, det hädanefter måtte tillkomma Finansdepartementet, såsom högsta värdare af statens egendom, att handlägga och inför Kongl. Maj:t i Statsrådet till afgörande anmäla alla sådana frågor rörande teatern, som kunde anses vara af beskaffenhet att böra Kongl. Maj:t underställas, såsom tillsättande och afskedande af styrelsepersonal, ändringar i gällande reglementariska föreskrifter, inköp eller försäljning af fast egendom med flera dylika ärenden.

Öfverintendentsemetet hade i inforrdadt utlåtande förklarat sig anse den Dramatiska teaterns fasta egendom kunna betinga en köpeskillning af 290,000 kronor. Skulle likväl vid försäljningen stadgas, att egendomen ej finge af nye egaren till teater användas, ansåge Öfverintendentsemetet köpeskillningen ej böra beräknas mer än till 145,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet är vidare yttradt, att det vore en bjudande nödvändighet att befria teaterinstitutionen från ofvan nämnda skuld, och att vid valet af den utväg, som för detta ändamål borde vidtagas, man syntes böra biträda det framställda förslaget att sammanföra de båda teatrarnes personal för att å stora teatern gifva såväl lyriska som dramatiska föreställningar samt att försälja den dramatiska teaterns fasta egendom jemte de lösa inventarier, som i följd af sammanslagningen ej vidare blefve erforderliga. Hvad teaterdirektionen anfört mot försäljningen af den Dramatiska teatern syntes vara af komiterade med goda skäl vederlagdt, och äfven om, dessa skäl oakadt, någon betänklighet mot den föreslagna åtgärden skulle qvarstå, borde denna betänklighet förfalla, då Kongl. Maj:t genom sitt frikostiga anbud att af egna medel betala den del af skulden, hvartill försäljningssumman ej lemnade tillgång, beredt teatern möjlighet att med nästa spelår börja sin verksamhet under ny organisation och utan tryck af gamla skulder. Tiden och sättet för försäljningen af den fasta och

lösa egendomen hade naturligtvis stort inflytande på försäljningens resultat, och syntes därför bestämmandet häraf böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:ts eget afgörande.

Beträffande derefter frågan, huru för framtiden och efter scenernas sammanslagning borde ordnas med teaterns ekonomi, framginge af ett utaf komiterade upprättadt förslag till inkomst- och utgiftsstat, att såsom vilkor för att teaterns verksamhet måtte kunna fortgå utan skuldsättning erfordrades *dels*, att teatern allt framgent förblefve i åtnjutande ej mindre af det nu under riksstatens 7:de hufvudtitel uppförda anslaget å 60,000 kronor årligen, än äfven af det bidrag till enahanda belopp, hvarmed Kongl. Maj:t af egna medel hittills hugnat teatern, *dels ock* att recettmedlen uppginge till så stort belopp att, med beräkning af 250 representationer årligen, medelrecetten komme att utgöra något mera än 1,400 kronor. Då emellertid komiterade ansett medelrecetten under ogynsamma konjunkturen kunna nedgå till 1,200 kronor, då en brist för året skulle uppstå af omkring 50,000 kronor, hade komiterade föreslagit framställning till Riksdagen om anvisande af ett årligt kreditiv å nyss nämnda belopp att i mån af behof användas, då teaterns inkomster icke försloge till betäckande af dess utgifter, mot återbetalningsskyldighet så snart omständigheterna sådant medgäfvä.

Af hvad i frågan förekommit syntes det Departementschefen uppenbart, att ett oundgängligt vilkor för teaterns fortfarande bestånd vore, att den framgent tillförsäkrades de bidrag af Kongl. Maj:t personligen och af Riksdagen, som hittills kommit densamma till del. Osäkerhet i detta hänseende verkade störande på teaterns verksamhet och hindrade i många fall dess ordnande på ändamålsenligaste sätt. Då härtill komme, att vid riksdagarna under senare tider höjts röster för minskning eller indragning af det nuvarande anslaget, vore i första rummet nödigt att af Riksdagen erhålla ett förklarande, att det nuvarande anslaget å 60,000 kronor årligen ej nedsattes eller indroges, så länge Kongl. Maj:t af egna medel understödde teatern med enahanda belopp. Att deremot nu göra någon framställning till Riksdagen om förhöjning i anslaget till teatern, vare sig under form af kreditiv eller annorledes, syntes ej lämpligt. Verkningarna af den ifrågasatta sammanslagningen af de båda scenerna kunde icke på förhand beräknas. De kunde utfalla fördelaktigt, så att understöd utöfver det nuvarande ej erfordrades, och äfven om de skulle komma att visa sig mindre gynsamma, så att inkomsterna ej motsvarade utgifterna, förefölle det, som om någon annan utväg till ställningens förbättrande då borde försökas, innan på Riksdagen ställes anspråk på förhöjning i an-

slaget. En utväg i detta fall vore att öfverlåta teatern åt enskild person eller bolag. Den enskilda personen eller bolaget skulle i sådant fall berättigas att under viss bestämd tid kostnadsfritt begagna stora teaterns fasta och lösa egendom samt uppbära alla dess inkomster, häruti inberäknade de årliga understöden från Kongl. Maj:t och från Riksdagen, mot skyldighet å andra sidan: att öfvertaga teaterns alla förbindelser i afseende å aflöning och pensionering, att fortfarande ställa till Kongl. Maj:ts disposition de platser i teatersalongen, som nu begagnades af Kongl. Maj:t, den Kongl. familjen och hofvet, att årligen låta uppföra visst antal såväl lyriska som dramatiska stycken, att hålla kapell, kör och balett till visst minimiantal, att å den fasta egendomen verkställa sådana reparationer, som nu bekostades af teaterkassan, att väl underhålla den lösa egendomen och vid kontraktstidens slut återställa densamma i lika godt skick, som den mottagits, samt att vara underkastad de vilkor i öfrigt, Kongl. Maj:t kunde finna af omständigheterna påkallade; hvarjemte den enskilda personen eller bolaget borde ställa säkerhet för fullgörandet af sina förbindelser. Blefve derjemte någon lämplig person af Kongl. Maj:t förordnad att granska de stycken, som skulle å teatern spelas, och bemyndigad att förbjuda uppförandet af sådana, som ej vore landets förnämsta scen värdiga, syntes inga betänkligheter vare sig i ekonomiskt eller estetiskt hänseende böra möta mot vidtagande af sålunda antydda anordning, för hvars genomförande emellertid erfordrades de medgifvanden från Riksdagens sida, om hvilka Kongl. Maj:t, på sätt ofvan nämnts, nu gjort nådig framställning.

Vidkommande slutligen Riksmarskalksembetets hemställan, att teatern rörande ärenden hädanefter skulle föredragas inför Kongl. Maj:t i Statsrådet, syntes en dylik anordning vara öfverensstämmande med våra grundlagsenliga former, och borde förty dessa ärenden beredas och föredragas af något af statsdepartementen. Då emellertid Kongl. Maj:ts beslut härutinnan lämpligast borde meddelas i sammanhang med det ordnande af teaterns angelägenheter, som komme att ega rum, sedan Riksdagen fattat beslut i de ämnen, hvarom förevarande proposition handlade, komme denna del af frågan att framdeles blifva föremål för särskild underdånig föredragning.

Efter att sålunda hafva redogjort för det hufvudsakliga innehållet af förevarande statsrådsprotokoll vill Utskottet, med ledning af ej mindre det af omförmälde komiterade afgifna utlåtande än äfven det be-

tänkande, som den 21 Januari 1870 afgafs af den utaf Kongl. Maj:t den 7 Maj 1869 tillsatta teaterkomité, meddela åtskilliga för frågans bedömande ej oviktiga uppgifter rörande förhållandena i afseende å vissa utländska teatrar.

Hvad först angår teatrarne i Paris, utgår årligt statsunderstöd till fyra teatrar derstädes med följande belopp, nemligen:

till L'Opéra	800,000 francs,
„ L'Opéra comique	300,000 „
„ Le Theatre français	240,000 „
„ L'Odéon	100,000 „

Alla dessa teatrar, likasom teaterväsendet i sin helhet, stodo under kejsardömet under högsta uppsigt af ministern för det kejsarliga huset och de sköna konsterna. Stora Operan, som intill år 1866 förvaltades direkte af den kejsarliga civillistan, blef från nämnda tid för åtta år öfverlåten till en direktör-entreprenör. Denne, som var bunden genom ett med ministern ingånget ytterst strängt kontrakt, måste vid anträdet såsom säkerhet deponera i kontanta medel eller fullgoda värdepapper ett belopp af 360,000 kronor, och det understöd af 72,000 kronor, som utgick af kejsarens enskilda kassa, skulle under de 5 första åren läggas såsom förstärkning till säkerhetssumman, så att denna komme att utgöra en million francs eller 720,000 kronor, hvilka direktören ej egde lyfta eller disponera förrän vid kontraktstidens utgång.

I öfriga franska städer var, åtminstone år 1870, förhållandet det, att municipalitetet uppgjorde kontrakt med särskilda direktörer och bestämde det understöd, som skulle till teatern utgå af stadens medel.

Nationalteatern i Belgien, Theatre royal de la Monnaie i Bryssel, bekommer årligen i offentligt understöd 204,000 francs; i Wien åtnjuta Kejsarliga Operan ett årligt bidrag af 210,000 gulden och Burgteatern 84,000 gulden; och i Lissabon åtnjuta statsteatern ett årligt statsunderstöd af omkring 100,000 kronor.

De K. K. teatrarne i Berlin, Hannover, Cassel och Wiesbaden lära samtliga erhålla ett till omkring hälften af teatrarne hela inkomststat uppgående understöd af allmänna medel; och utgår, enligt hvad 1870 års teaterkomité meddelat, den högsta styrelsen öfver dessa teatrar likasom öfver de flesta större teatrar i de tyska länderna från markens person.

Teatrarne i Italien befinna sig deremot i en annan ställning. Det patronella skyddet har äfven i detta land visat sig nödvändigt, men nämnda skydd lemnas teatrarne der till en del af lokala myndigheter eller sällskap. I sådant hänseende är af 1870 års teaterkomité meddeladt, att San Carlo-teatern i Neapel egdes af staten, men var upp-

låten till disposition af municipalitetet, som utnämnde en komité att hafva uppsigt öfver teatern och träffa öfverenskommelse med en direktör. Staten bekostade aflöningen till maskinister, arbetare och bevakningspersonal, som hade fast anställning vid denna teater, hvarjemte af statsmedel utgick ett årligt kontant bidrag af 216,000 kronor.

Pergola-teatern i Florens tillhörde ett s. k. akademiskt sällskap af 32 personer, hvilket i samråd med municipalitetet antog direktör, som ordnade det hela. Municipalitetet bekostade orkestern och lemnade ett årligt anslag af 48,200 kronor. Det akademiska sällskapet upplät teatern och lemnade ett kontant anslag af 14,400 kronor.

Teatern la Felice i Venedig tillhörde likaledes vid sagda tid ett enskildt sällskap, och lemnade municipalitetet till denna teater ett årligt understöd af 40,000 till 60,000 kronor.

Vid de tre nu nämnda italienska teatrarne antogs direktören för hvarje år särskildt, hvaremot vid teatern Carlo Felice i Genua kontrakt upprättades med en direktör på tre år. Äfven här upplät municipalitetet kostnadsfritt orkester och lemnade ett årligt understöd af 40,000 kronor.

Kongl. teatern i Köpenhamn var under de första åren efter konstitutionens införande helt och hållet en statsinstitution, som, i den mån sådant visade sig erforderligt, underhölls af statsmedel. Sedermera begränsades statens understöd till ett visst årligt bidrag, som under en lång följd af år utgick med 100,000 kronor årligen till dess det omsider nedsattes först till 80,000 kronor och slutligen till 60,000 kronor. Numera har teatern åter öfvertagits af staten, som betäcker den brist, hvilken kan uppstå i teaterns budget, hvaremot möjligen uppkommande öferskott ingå till statskassan. Under de senaste åren hafva teaterns egna inkomster förslagit till att betäcka dess utgifter, så att till och med ett obetydligt årligt öferskott uppkommit. Såsom viktiga orsaker till detta gynsamma förhållande har den senaste teaterkomitén uppgifvit *dels* den omständighet, att Köpenhamn med en folk-mängd, som med omkring 80,000 personer öfverstege Stockholms, hade ett färre antal teatrar, åtminstone sådana som egde någon betydelse, än vår hufvudstad, hvadan konkurrensen der uppenbarligen måste vara betydligt mindre stark, *dels ock* företrädesvis den nya, rymliga och väl inredda lokal, som på senaste tiden blifvit åt Köpenhamns Kongl. teater upplåten, hvars dragningskraft på allmänheten icke lätt kunde öferskattas. Särskildt förtjenade framhållas, att då härvarande Kongl. Stora teaters salong rymde allenast 1,080 personer, den Danska Kongl. teatern innehölle 1,600 platser, för hvilka betalning erlades, hvari-

genom det blefve möjligt för densamma att uppsamla en recettinkomst, som i medeltal uppginge till nära 2,700 kronor.

Hvad angår Kongl. Maj:ts i förevarande nådiga proposition gjorda framställningar och dervid först förslaget, att den Dramatiska teaterns fasta egendom jemte vissa lösa inventarier skulle vid innevarande spelårs slut öfverlätas å Hans Maj:t Konungen mot åtagande af Hans Maj:t att af egna medel utan statsverkets betungande betala den skuld, hvori teatrarne då häftade, har den i ärendet förebragta utredning synts Utskottet ådagalägga, att det är oundgängligen nödigt att Kongl. teatrarne ställning nu så ordnas, att den betydande skulden varder betäckt och en mer tryggad tillvaro för framtiden åvägabragt. Vid sådant förhållande och då det icke lärer böra ifrågakomma, att Riksdagen ej skulle antaga Hans Maj:t Konungens nu gjorda anbud att af egna medel ansvara för den helt visst betydliga del af skuldsumman, som icke blefve betäckt genom köpeskillingen för Dramatiska teaterhuset och åtskilliga inventarier, har Utskottet ansett den nådiga framställningen i nu omhandlade del böra vinna Riksdagens bifall.

Till stöd för denna åsigt tillåter sig Utskottet dessutom att åberopa de skäl, som teaterkomitén anfört för Dramatiska teaterns försäljning och båda scenernas sammanförande på Stora teatern.

Af hvad komitén i sådant hänseende andragit synes nemligen framgå, att en sådan åtgärd, utom det att derigenom, såsom antydt blifvit, skulle vinnas den icke nog beaktansvärda fördelen, att teatern blefve befriad från trycket af dess nu åsamkade skuld, jemväl för framtiden skulle leda till ej oväsentligt minskade kostnader samt alltså bör förväntas kunna möjliggöra teaterns fortsatta verksamhet utan förnyad skuldsättning. Visserligen kunna icke de skäl, teaterdirektionen ur estetisk synpunkt anfört emot de båda scenernas sammanförande, fränkännas allt afseende; men de synas dock icke vara af den beskaffenhet, att på dem kan grundas ett afböjande af det nu föreliggande förslaget. Om än erkännas må, att Stora teatern till följd af så väl scenens som salongens storlek icke fullt väl lämpar sig för uppförandet af vissa slag af dramatiska stycken, får å andra sidan icke förbises att, på sätt teaterkomitén antydt, anordningar kunna vidtagas till minskande af olägenheterna i berörda hänseende, och bör man dessutom erinra sig att från den tid, då den lyriska och dramatiska scenen båda voro inrymda i Stora teatern, stora värdefulla minnen finnas,

hvilka väl torde kunna verka till minskande af farhågan att dramatiska stycken icke skulle kunna med framgång gifvas å Stora teaterns scen. Då för öfrigt, hvilken åsigt man än må hafva beträffande fördelarne och olägenheterna af båda scenernas förening inom samma lokal, alla likväl böra kunna enas derom, att Dramatiska teaterns nuvarande lokal icke är tidsenlig utan lider af så svåra olägenheter, att det blott af detta skäl synes önskvärdt att densamma icke framgent bibehålles såsom skådebana för landets förnämsta dramatiska scen, samt någon annan utväg att åvägabringa den för teaterns framtida bestånd oafvisligt nödvändiga jemvigten i dess ekonomiska ställning, än den nu föreslagna, icke för närvarande lärer stå att finna, har, på sätt redan blifvit nämnt, Utskottet ansett sig böra biträda Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga framställning.

Vidkommande förslaget i öfrigt har Utskottet icke funnit skäl att framställa någon erinran deremot, att Kongl. Maj:tt skulle medgifvas rätt att till enskild person eller bolag på viss tid och under angifna villkor och förbehåll till begagnande upplåta Stora teaterns fasta och lösa egendom, en utväg, hvarigenom, om den visar sig kunna med framgång begagnas, frågan om teaterns framtida tillvaro kan blifva löst utan vidare uppoffringar, på hvilka Riksdagen ingalunda lärer finnas villig att ingå. På sätt ofvan meddelade redogörelse för förhållandena vid utländska teatrar gifver vid handen, eger ett liknande förfaringssätt rum vid ett flertal af utlandets förnämsta scener, och någon särskild anledning, hvarför icke enahanda anordning bör kunna, der omständigheterna må sådant föranleda, äfven i vårt land vidtagas, synes icke vara för handen. De villkor, den enskilda personen eller bolaget, jemlikt det nådiga förslaget, skulle vara underkastad, synas, derest desamma i tillämpningen noga iakttagas, kunna anses innebära nöjaktig säkerhet för att teaterns verksamhet må komma att fortsättas på ett för landets förnämsta scen värdigt sätt; men då härutinnan endast framtiden kan lemna full visshet, har Utskottet ansett, att Riksdagen icke bör helt och hållet afsäga sig kontrollen i fråga om det sätt, hvarpå teaterns angelägenheter komma att handhafvas, äfvensom all bestämningrätt, huruvida Riksdagen för framtiden må vilja lemna något bidrag till teatern, för hvilket ändamål lämpligast synes vara att en viss tid fastställes, utöfver hvilken kontrakt om teaterns upplåtande på angifvet sätt icke må uppgöras; och torde en tidrymd af högst tio år vara i sådant hänseende efter förhållandena väl afpassad.

Då till äfventyrs tvifvel kunna hysas, huruvida det skulle vara möjligt för enskild person eller bolag att med utsigt till vinst på angifna villkor öfvertaga teatern, har Utskottet velat erinra, att flera en-

skilda teatrar finnas, som arbeta utan något slags understöd, då deremot den person eller det bolag, som komme att öfvertaga Stora teatern, skulle få icke blott hyresfritt begagna teatern med tillhörande inventarier och dylikt, utan jemväl åtnjuta årligt understöd af icke mindre än 120,000 kronor, nemligen dels omförmälda statsanslag å 60,000 kronor och dels enahanda belopp af Hans Maj:t Konungens egna medel. Visserligen skulle å andra sidan den enskilda personen eller bolaget vidkännas kostnaden för så väl den fasta som den lösa egendomens underhållande och återställande vid kontraktstidens slut i lika godt skick, som den mottagits; men de i sådant hänseende erforderliga utgifterna torde kunna antagas väl motsvaras af de inkomster, som komme att inflyta genom hyror för de lägenheter i teaterhuset, hvilka icke äro för teaterns verksamhet erforderliga, och hvilka hyror jemlikt Kongl. teaternes räkenskap för spelåret 1879—1880 uppgått till ett belopp af ej mindre än 25,800 kronor.

Beträffande vidare Kongl. Maj:ts förslag derom, att Riksdagen skulle lemna ett förklarande att meranämnda statsanslag å 60,000 kronor ej blefve nedsatt eller indraget, så länge Hans Maj:t Konungen understödde teatern med enahanda belopp, torde ett dylikt förklarande, hvarigenom en icke oväsentlig inskränkning i kommande Riksdagens fria beslutanderätt skulle göras, endast vara erforderligt för den händelse teatern varder på ofvan angifvet sätt till enskild person eller bolag för viss tid till begagnande upplåten. I sådant fall och derest i det om upplåtelsen upprättade kontrakt med Riksdagens medgifvande intages, att den enskilde personen eller bolaget skall vara berättigad att under kontraktstiden uppbära, bland annat, det ordinarie anslaget till teatern, kan naturligen, enär tredje mans lagliga rätt då blifver beroende af anslagets bibehållande, någon rubbning i anslaget icke under kontraktstiden ega rum; och har alltså Utskottet ansett sig böra föreslå, att förklarandet endast må lemnas för den tid, hvarunder kontrakt om dylik upplåtelse kan varda ingånget.

Då af hvad sålunda blifvit anfördt framgår, att Utskottet ansett sig ega giltiga skäl att i hufvudsak biträda Kongl. Maj:ts förevarande nådiga förslag, följer häraf att Utskottet funnit sig sakna anledning att tillstyrka Riksdagen att fästa särskildt afseende vid de af Friherre Klinckowström i ofvan berörda motion gjorda yrkanden.

På grund af hvad sålunda förekommit och anförts hemställer Utskottet,

- a) att Riksdagen, under förbehåll och vilkor att icke vidare anspråk framställas på vare sig särskildt

statsbidrag för gäldande af en möjligen inträffande ny brist eller förhöjdt årligt anslag till teatern, må *medgifva, dels* att den Dramatiska teaterns fasta egendom jemte de lösa inventarier, som teaterdirektionen pröfvar vara obehöfliga i följd af scenernas sammanslagning, må vid innevarande spelårs slut den 1 nästkommande Juli öfverlätas å Hans Maj:t Konungen, mot det att Hans Maj:t åtager sig att af egna medel, utan statsverkets betungande, betala all den skuld, hvari teatrarne då häfta, *dels ock* att, der omständigheterna kunna sådant föranleda, Kongl. Maj:t må ega rätt att till enskild person eller bolag för viss tid, dock ej utöfver tio år, räknade från den 1 Januari 1883, till begagnande upplåta Stora teaterns fasta och lösa egendom med rätt att uppbära alla teaterns inkomster, deri inbegripet det å riksstatens sjunde hufvudtitel för teatern nu uppförda ordinarie anslag å 60,000 kronor, mot skyldighet för den enskilde personen eller bolaget att underkasta sig ofvan omförmälda villkor och förpligtelser; *äfvensom förklara* att, för den händelse teatern varder på angifvet sätt till enskild person eller bolag upplåten, nyss nämnda anslag kommer att vid oförändradt belopp bibehållas för den tid dylik upplåtelse kan komma att omfatta och Hans Maj:t Konungen med enahanda belopp understödjer teatern; samt

b) att Friherre R. Klinckowströms ofvan berörda motion icke må till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 April 1881.

På Stats-Utskottets vägnar:

E. KEY.

Reservationer:

af Herrar Grefve *G. Sparre*, *R. Montgomery-Cederhielm*, Grefve *C. Beck-Friis*, Friherre *F. von Essen*, Friherre *R. von Kræmer*, *R. Törneblad*, och *F. F. Carlson*, hvilka yrkade, att ur mom. a) af Utskottets hemställan skulle utgå orden »under förbehåll och vilkor att icke vidare anspråk framställas på vare sig särskildt statsbidrag för gäldande af en möjligen inträffande ny brist eller förhöjdt årligt anslag till teatern»;

af Herrar *L. Nordenfelt* och Grefve *S. Lagerberg*, hvilka afgåfvö följande yttrande:

”*då* det synes minst sagdt tvifvelaktigt både från den dramatiska konstens synpunkt och från synpunkten af Kongl. teatrarnes ekonomi, huruvida försäljningen af Dramatiska teaterns lokal kan vara fördelaktig;

då ett uppskof med denna frågas afgörande gifver tillfälle att efter verkställda försök under någon längre tid med mindre fara för misstag afgöra denna fråga;

då den ifrågavarande lokalen icke drager någon ränta och, om den icke för den dramatiska konsten finnes nyttig eller nödig, sannolikt kan med fördel användas antingen för andra statsändamål eller såsom bytesmedel för förvärfvande af annan tomt;

då det icke kan vara fördelaktigt att genom försäljande af denna teater jemte lösören skaffa Kongl. teatrarne ytterligare en konkurrent;

då statsverkets tillstånd icke är så dåligt, att vi behöfva sälja fastighet för att bidraga till gäldande af Kongl. teatrarnes skuld; och

då hvarken Riksdagen lærer böra binda sig för så lång tid som tio år eller en entreprenör kunna utan särdeles svårighet ställa nöjaktig säkerhet för så lång tid,

föreslå vi,

a) att Riksdagen, jemte tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställningar icke vunnit Riksdagens bifall, må anvisa på extra stat för år 1882 175,000 kronor till gäldande af halfva be-

loppet utaf de Kongl. teatrarnes beräknade skuld vid innevarande spelårs slut;

b) att Riksdagen må *dels* medgifva, att, der omständigheterna kunna sådant föranleda, Kongl. Maj:t må ega rätt att till enskild person eller bolag för viss tid, dock ej utöfver fem år, räknade från den 1 Januari 1883, till begagnande upplåta Kongl. teatrarnes fasta och lösa egendom med rätt att uppbära alla teatrarnes inkomster, deri inbegripet det å riksstatens sjunde hufvudtitel för teatern nu uppförda ordinarie anslag å 60,000 kronor, mot skyldighet för den enskilde personen eller bolaget att underkasta sig de i statsrådsprotokollet omförmälda vilkor och förpligtelser; *dels ock* förklara, att för den händelse teatrarne blifva på angifvet sätt till enskild person eller bolag upplåtne, nyssnämnda anslag kommer att vid oförändradt belopp bibehållas för den tid dylik upplåtelse kan komma att omfatta och Hans Maj:t Konungen med enahanda belopp understödjer teatrarne; samt

c) att Friherre Klinckowströms ofvanberörda motion icke må till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda”;

af Herr *F. von Strokirch*, hvilken yrkade att utlåtandet efter redogörelsen för förhållandena vid utländska teatrar eller från och med orden »Hvad angår Kongl. Maj:ts i förevarande» etc. skulle erhålla följande lydelse:

»Hvad angår Kongl. Maj:ts i förevarande nådiga proposition gjorda framställningar och dervid först förslaget att den Dramatiska teaterns fasta egendom jemte vissa lösa inventarier skulle vid innevarande spelårs slut öfverlätas å Hans Maj:t Konungen mot åtagande af Hans Maj:t att af egna medel utan statsverkets betungande betala den skuld, hvori teatrarne då häftade, har den i ärendet förebragta utredning visserligen synts Utskottet ådagalägga, att det är oundgängligen nödigt att Kongl. teatrarnes ställning snart så ordnas, att den betydande skulden varder betäckt och en mer tryggad tillvaro för framtiden åvägabragt. Den för sådant ändamål nu föreslagna åtgärd har Utskottet dock icke kunnat anse tillfredsställande. Till stöd för denna åsigt tillåter sig Utskottet att åberopa de skäl, hvilka af teaterdirektionen blifvit andragna mot Dramatiska teaterns försäljning och de båda

scenernas sammanslagning, hvilka skäl ingalunda kunna anses vara af teaterkomitéen vederlagda.

Särskildt har Utskottet velat framhålla, att det torde vara mycket ovisst, huru vida genom scenernas sammanförande ett bättre ekonomiskt resultat för framtiden skulle vinnas, ty om än derigenom skulle åstadkommas minskning i utgifterna, lär det icke med anspråk på någon slags säkerhet på förhand kunna beräknas, huruvida icke denna minskning skulle komma att fullt uppvägas af minskningen i recettmedeln, hvilka utgöra teaterns förnämsta inkomstkälla. Dessutom möta mot en dylik anordnings vidtagande väsentliga, af teaterdirektionen närmare antydda hinder från estetisk synpunkt; och då en nationalteaters angelägenheter dock i främsta rummet böra ur dylik synpunkt betraktas, lär endast af denna anledning scenernas sammanförande icke böra ega rum.

Då emellertid åtgärd till skuldens betalande, på sätt redan är nämndt, måste vidtagas, har Utskottet, med stöd af Friherre Klinckowströms i sådant hänseende gjorda förslag, ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att dertill anvisa särskilda medel; och då af Hans Maj:t Konungen nådigst gjorda anbud att af egna medel gälda den del af skulden, som icke kunde betäckas med köpeskillingen för dramatiska teaterhuset och åtskilliga inventarier, lär de få dragas den slutsats, att Hans Maj:t skulle nådigst vilja, jemväl för den händelse Riksdagen för ändamålet anvisade särskilda medel, bidraga till gäldens betalande, har Utskottet ansett Riksdagen böra erbjuda sig att anvisa medel till betäckande af halfva beloppet af den skuld, hvori teatern kunna häfta vid innevarande spelårs slut och hvilken skuld Riksmarskalksemetet ansett kunna antagas komma att uppgå till omkring 350,000 kronor.

Vidkommande Kongl. Maj:ts nådiga förslag i öfrigt, hafva ej heller dessa syntes Utskottet böra vinna Riksdagens bifall. Något Riksdagens förklarande att det å Sjunde hufvudtiteln för teatern nu uppförda ordinarie anslag å 60,000 kronor ej blifver nedsatt eller indraget, så länge Hans Maj:t Konungen med enahanda belopp understöder teatern, torde, äfven om ett sådant förklarande må anses vara med gällande grundlagsenliga former förenligt, icke böra lemnas, enär Riksdagen på sådant sätt skulle göra inskränkning i kommande Riksdagens fria beslutanderätt. Utskottet har därför ansett anslaget endast böra såsom hittills uppföras å ordinarie stat.

Att till enskild person eller bolag till begagnande upplåta Stora teaterns fasta ooh lösa egendom synes Utskottet vara en utväg för teaterfrågans lösning, hvilken icke för närvarande och innan andra medel blifvit försökta bör anlitas. Väl har erfarenheten visat att dra-

matiska teatrar af förtjenst kunnat genom enskild försorg upprättas och bestå vid sidan af den Kongl. scenen, men det torde kunna sättas i fråga, huruvida en sådan enskild teater, lemnad helt och hållet åt sig sjelf och beröfvad den förebild och det tillfälle till allvarlig täflan, som den Kongl. teatern erbjudit, skulle komma att i längden intaga en så hög ståndpunkt, som önskligt är och hvarförutan de högre ändamålen med en teater alldeles förfelas. Hvad särskildt den lyriska teatern eller operan vidkommer, torde sannolikt vara att denna, åtminstone såsom stående scen, komme att upphöra, derest teatern blefve till enskild person upplåten. Ifrågavarande afdelning af teatern erfordrar nemligen så stora och dyrbara hjälpmedel, att näppeligen någon enskild person eller något bolag i vårt land skulle vilja ikläda sig risken för dess uppehållande, om än de anslag, som nu äro de Kongl. teatrarne tillagda, komme att fortfarande utgå.

Hufvudsakligen af dessa skäl har Utskottet icke kunnat förvarande framställning till bifall förorda, utan har Utskottet ansett andra medel böra anlitas för att söka ordna teaterns angelägenheter så, att dess verksamhet må kunna utan skuldsättning för framtiden fortsättas. I sådant hänseende bör enligt Utskottets förmenande till en början den anordning vidtagas, att teaterns angelägenheter, på sätt Riksmarskalksemetet hemställt och Friherre Klinckowström uti sin i ämnet väckta motion yrkat, öfverflyttas till ett af statsdepartementen, hvarigenom högsta inseendet öfver teatern blifver uppdraget åt vederbörande departementschef.

Det hufvudsakligaste vilkoret för ett framtida gynnsamt resultat af teaterns verksamhet är emellertid, enligt Utskottets åsigt, att åt dem beredas tidsenliga och rymliga lokaler. Beträffande denna fråga hafva också komiterade, efter att hafva redogjort för förhållandena i afseende å Köpenhamns Kongl. teater, anført, att komiterade, lifligt öfvertygade derom att, hvilka andra åtgärder till upphjelpande af Kongl. teaterns ekonomi än måtte vidtagas, de skulle visa sig vara otillräckliga, och att en bestående förbättring icke vore att vänta, så länge teatern vore hänvisad till en lokal, som, huru förträfflig den än varit i förhållande till fordringarne vid den tid, som sett den uppstå, dock onekligen icke längre motsvarade de anspråk, allmänheten vant sig att ställa på en teater och framför allt på en doterad nationalteater, icke kunde annat än såsom ett det vigtigaste, ja för Kongl. teaterns framtida bestånd mest oafvisliga önskningsmål, framhålla angelägenheten af att för Kongl. teatern anskaffa en ny bostad, värdig dess betydelsefulla uppgift för den fosterländska konsten.

Detta komiterades yttrande afser Stora teatern, men för en hvar

måste det vara uppenbart, att detsamma i lika, om icke i ännu högre grad, gäller om nuvarande Dramatiska teatern. För Utskottet vill det därför synas som om lämpligast vore, att nuvarande stora teaterhuset förändrades och tillbyggdes, så att der kunde inrymmas fullt tidsenliga och med tillräckligt utrymme försedda särskilda lokaler för både den lyriska och den dramatiska scenen, hvartill tomtens omfång torde lemna godt tillfälle. Sedermera borde nu varande dramatiska teaterhuset försäljas och den därför inflytande köpeskillingen användas till betäckande af en del utaf kostnaderna för stora teaterhusets ombyggnad. Då det alltså vore önskvärdt att med det snaraste utredning rörande kostnaderna för en dylik ombyggnad blefve åvägabragt, har Utskottet, med stöd af Friherre Klinckowströms yrkande om tillsättande af en komité med uppdrag bland annat att föreslå hvad till följd af de Kongl. teatrarnes förändring till en statsinrättning kunde vara nyttigt och nödigt, funnit sig böra hemställa, det Riksdagen måtte i underdånighet anhålla, att utredning i berörda hänseende måtte varda åstadkommen samt för näst sammanträdande Riksdag framlagd.

För närvarande och under afvaktan på en dylik utredning har Utskottet ansett några vidare åtgärder icke böra ifrågakomma; och får alltså Utskottet, på grund af hvad sålunda förekommit och anförts, hemställa,

a) att Riksdagen, jemte tillkännagifvande, att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställningar icke vunnit Riksdagens bifall, må *dels* anvisa på extra stat för år 1882 ett förslagsanslag af 175,000 kronor till gäldande af halfva beloppet utaf de Kongl. teatrarnes skuld vid innevarande spelårs slut, under vilkor dock att alla teatrarnes angelägenheter från och med nästa spelårs början öfverflyttas till ett af statsdepartementen, *dels ock* anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes uppdraga åt sakkunnige män att åstadkomma en utredning rörande de kostnader, som skulle vara förbundna med stora teaterhusets ombyggnad, så att der komme att inrymmas tidsenliga och med tillräckligt utrymme försedda särskilda lokaler för både den lyriska och dramatiska scenen, samt till näst sammanträdande Riksdags pröfning framlägga samma utredning; samt

b) att Friherre R. Klinckowströms omförmälda förslag icke må för närvarande till någon vidare Riksdagens åtgärd föranleda“;

af Herr *E. Laurell*, hvilken yttrade:

»Då jag fäster särdeles stor vikt vid den sceniska konstens upprätthållande i sådant skick att densamma må kunna utöfva ett bildande och förädlande inflytande på allmänhetens smak samt föreställer mig att ett bifall till Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition skulle i väsentlig mån bidraga till ett motsatt förhållande, har jag icke kunnat biträda Stats-Utskottets hemställan; utan får jag af nu angifna orsak samt under åberopande derjemte i hufvudsakliga delar af de skäl, Herr von Strokirch i sin reservation anfört, vördsamt hemställa,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition icke må vinna Riksdagens bifall»;

af Herrar *Liss Ol. Larsson*, *O. B. Olsson* och *Sven Nilsson*, hvilka ansågo, att Utskottets hemställan bort erhålla följande lydelse:

»a) att Riksdagen, under vilkor och förbehåll att icke vidare anspråk framställes på vare sig särskildt statsbidrag för gäldande af en möjligen inträffande ny brist eller förhöjdt årligt anslag till teatern, må medgifva, att den Dramatiska teaterns fasta egendom jemte de lösa inventarier, som teaterdirektionen pröfvar vara obehöfliga i följd af scenernas sammanslagning, må vid innevarande spelårs slut den 1 nästkommande Juli öfverlätas å Hans Maj:t Konungen, mot det att Hans Maj:t åtager sig att af egna medel, utan statsverkets betungande, betala den skuld, hvori teatrarne då häfta;

att det nu på ordinarie stat för teatern uppförda belopp, 60,000 kronor, nedsättes till högst 50,000 kronor, att, derest så erfordras, utgå under vilkor att Hans Maj:t Konungen och Stockholms stad, hvardera med lika belopp som staten, understöder teatern;

att, der omständigheterna kunna sådant föranleda, Kongl. Maj:t må ega rätt att till enskild person eller bolag för viss tid, dock ej utöfver tio år, räknade från den 1 Januari 1883, till begagnande upplåta Stora teaterns fasta och lösa egendom med rätt att uppbära alla teaterns inkomster, deri, i den mån sådant erfordras, inbegripet nyssberörda bidrag, mot skyldighet för den enskilde personen eller bolaget att underkasta sig ofvan omförmälda vilkor och förpligtelser; dels ock förklara att, för den händelse teatern varder på angifvet sätt till enskild person eller bolag upplåten, det på riksstaten uppförda belopp må oförändradt

bibehållas för den tid dylik upplåtelse kan komma att omfatta och så länge Hans Maj:t Konungen och Stockholms stad med enahanda belopp understödja teatern; samt

b) att Friherre R. Klinckowströms ofvanberörda motion icke må till någon särskild Riksdagens åtgärd föranleda»;

af Herr *C. A. Larsson.*
